

Täysistunto

Torstai 3.5.2018 klo 16.01—20.01

2.1. Suullinen kysymys pienimpien eläkkeiden korottamisesta (Antti Rinne sd)

Suullinen kysymys SKT 62/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Ryhmittäin taas mennään. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä, edustaja Rinne.

Keskustelu

16.02 **Antti Rinne sd:** Arvoisa puhemies! Tässä salissa jokainen tietää, että moni eläkeläinen Suomessa elää köyhyydessä. Ihmiset kamppailevat arjessaan, kun rahat eivät riitä. He joutuvat valitsemaan usein ruuan ja lääkkeiden välillä. Usein he ovat ikääntyneitä naisia, pitkää työuraa tehneitä, lapsia synnyttäneitä naisia.

Pääministeri Sipilä, te lupasitte ennen viime vaaleja, että eläkeläisiltä ei leikata senttiäkään. Tuo lupaus ei ole pitänyt. SDP esitti jo 2017 vaihtoehtobudjetissaan 30 euron kuukausikorotusta alle 1 400 euroa saaville eläkeläisille. Tämä on ensimmäinen askel usean vuoden tavoitteessa nostaa pienimpiä eläkkeitä 100 eurolla. Ei kerralla eikä yhdessä yössä, vaan realistisella aikataululla ja julkisen talouden sallimissa rajoissa.

Ministeri Mattila, oletteko te nyt valmis ottamaan vastuuministerinä kopin tästä asiasta ja tekemään esityksen ensi vuoden budjettiin, että nostetaan näitten pienten eläkkeitten tasoa 30 eurolla kuukaudessa?

16.03 **Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia kysymästä. Tämä hallitushan ei suinkaan ole leikannut kaikkea, niin kuin te annatte ymmärtää. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien eläketuki nosti reilusti enemmän kuin 30 euroa eläkettä. Tämä hallitus on myös nostanut takuueläkettä. Me olemme laskemassa lääkekattoa. Pienimpiä päivärahoja on korotettu.

Kyllä, olen sitä mieltä, että eläkeköyhyyttä on torjuttava. Meillä ei ole ainoastaan vanhuuseläkeläisiä, vaan meillä on työkyvyttömyyseläkeläisiä, nuoria eläkeläisiä — kaikkien asemaa täytyy parantaa. Se, mitä tehdään ja on tehty kehyksessä, on hallituksen yhteisvastuullinen päätös, ja siitä vastaa koko hallitus, ja miten tapahtuu se, mitä on kehyksessä päätetty, siitä päättää myös koko hallitus, ja me katsomme yhteisesti, mitä budjettiriihessä ensi syksynä tapahtuu.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2018 vp

16.04 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointivaltioon ei kuulu se, että meillä on parisataatuhatta köyhyydessä tai sen rajoilla elävää eläkeläistä. Arvoisat ystävät, hyvät kollegat, me puhumme omista vanhemmistamme, ihmisistä, jotka ovat rakentaneet tämän maan. Siksi ihmettelenkin, miksi pääministeri ja myös ministeri Orpo hyökkäsivät tätä esitystäni vastaan.

Arvoisa hallitus, viime kesänä keskustan eduskuntaryhmän johto vaati toimenpideohjelman eläkeläisten köyhyyden torjumiseksi. Myös entinen keskustan pääministeri on tänään todennut, että eläkeläisten aseman parantaminen on mahdollista. Pääministeri Sipilä, kun en nyt ministeri Mattilalta saa vastausta, te ennen vaaleja lupasitte, että eläkeläisiltä ei leikata. Kun teidän oma puolueennekin ehdottaa nyt sitä, että tehdään jonkinnäköinen toimenpideohjelma, niin voisitteko yhtyä tähän ajatukseen, että nostetaan näitten pienten eläkkeitten tasoa askel askeleelta kohti sitä 100:aa euroa, ensi vuonna 30 euroa nettona?

16.05 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on juuri se syy, minkä vuoksi tämä hallitus on nostanut takuueläkettä kolmeen kertaan, jo noin neljäkymppiä tällä kaudella. Yhteinen huolestumme on siitä, että niiden kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten tulotasoa nostettaisiin. Jaamme tämän yhteisen huolen pienituloisista eläkeläisistä. Mutta, arvoisa edustaja Rinne, sitä, että puhutaan 100 euron netosta, joka tarkoittaa Eläketurvakeskuksen laskelman mukaan 1,4:ää miljardia euroa, [Välihuutoja] samaan aikaan kun te, edustaja Rinne, olette vastustaneet täällä kaikkia säästöjä, jotka olemme tehneet, 4 miljardin säästöjä — te olette vastustaneet niitä toimia, joilla työllisyys on saatu siihen kuntoon, mihin se on saatu, ja kaikkia uudistuksia olette vastustaneet — kutsutaan vastuuttomaksi politiikaksi ja katteettomiksi lupauksiksi. Yhteinen huolestumme on eläkeläisistä, mutta siinä tarvitaan sellaisia toimia, joilla on myöskin katetta, ja sen vuoksi tämä hallitus lisäsi takuueläkettä neljälläkymppillä.

16.06 **Merja Mäkilä-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toimeentulon lisäksi palvelut vaikuttavat ikäihmisten hyvinvointiin. Viime viikolla keskustelimme täällä kotihoidosta ja ministeri Saarikko kertoi, että tavoitteena on lisätä kotihoitopainotteisuutta ja vähentää tehostettua palveluasumista. Tämä on huolestuttava viesti, sillä tehostetun palveluasumisen paikoista on valtava pula ympäri Suomea, ja siitä johtuu osittain myöskin tämä kotihoidon kriisi, josta viime viikolla puhuttiin. Kotona asuu ikäihmisiä, erityisesti muistisairaita, joiden oikea asumisen paikka ei ole enää koti. Heillä pitäisi olla mahdollisuus muuttaa ympärivuorokautista hoivaa tarjoaviin yhteisökoteihin. Oletteko, ministeri Saarikko, varma, että tämä mantra ”kaikkien ikäihmisten on aina parasta asua mahdollisimman kauan kotona” on kestäväällä pohjalla?

16.07 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime viikolla aiheesta aloitettua keskustelua on tärkeää jatkaa. Havaitsen, että sosiaalidemokraattien linja on tältä osin muuttunut. Minulla on ollut vakaa käsitys siitä, että Suomessa kaikki puolueet ovat hyväksyneet sen yleisen periaatteen, jonka mukaan me pyrimme järjestämään palvelut paremmin ihmisten kotiin. Tuosta hengestä ja ajatuksen vahvasta virrasta lähti myös vanhuspalvelulaki, joka sosiaalidemokraattien johdolla viime vaalikaudella hyväksyttiin. Missään vaiheessa, arvoisa puhemies, en ole täältä aitiosta tai muualtakaan todennut, että kaikkien vanhusten paras paikka on kotona. Olen vain painottanut sitä linjausta, että inhimillisintä on se, jos kykenemme muuttamaan palvelujär-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2018 vp

jestelmää paremmaksi, niin että kotona jokainen voisi kokea arkensa turvalliseksi elämäksi ikääntymisestä huolimatta.

16.08 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eläkeläisten määrä Suomessa kasvaa valtavaa vauhtia, ja tämän myötä myös heidän ostovoimallaan olisi suuri merkitys kansantalouden kannalta. Koen itse ainakin näin vielä uudehkona kansanedustajana tämän keskustelun täällä salissa aika hämmäntävänä. Se on sellaista juupas—eipäs-leikkiä, että jatkuvasti halutaan luvata, että nyt korotetaan eläkkeitä. Nyt meidän oppositiokollegamme ovat jopa lähteneet ehdottelemaan näitä konkreettisia, tosiaan 100 euron ja tällaista huutokauppaa, kuka tarjoaa eniten rahaa eläkeläisille.

Tähän tarvittaisiin joku ihan uudenlainen, älykäs lähestymistapa, jossa kiinnitettäisiin huomiota just niihin asioihin, jotka eläkeläisiä varsinkin häiritsevät, ja yksi niistä on se, että eläkkeiden verotukset ovat yhä aika kovia suhteessa ansiotulojen verotukseen. Eikö olisi jotain mahdollisuutta katsoa, että kun nyt ollaan kaikkein pienituloisimpia eläkeläisiä jo lähdetty auttamaan, niin autettaisiin myös niitä noin 1 200—1 300 euroa bruttona saavia ehkä verotuksen kautta? Olisiko tämä mahdollista?

16.09 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy sanoa, että kyllähän jaan sen huolen siitä, että meillä on Suomessa valtava määrä hyvin pienituloisia eläkeläisiä. Siksi meidän täytyy tehdä hyvää talous- ja työllisyyspolitiikkaa, jotta meillä on vahva hyvinvointiyhteiskunta, jotta me pystymme pitämään eläkelupauksista ja palvelulupauksista huolta. Mutta meillä on paljon erilaisia työvälineitä, ja verotus on yksi keskeisin. Tämä hallitus on tehnyt määrätietoisesti ratkaisut niin, että kun me olemme työn verotusta keventäneet, niin samat kevennykset on tehty myöskin eläkeläisille, pois lukien työtulovähennys, joka tehtiin heti kauden alussa. Sen tähtäimenä oli nimenomaan se, että me saimme nimenomaan kaikkein pienituloisimpia töitä houkuttelevammiksi ja työn vastaanottamisen kynnyistä alemmaksi. Mutta muutoin me olemme halunneet tehdä hyvin oikeudenmukaista ja tasapuolista veropolitiikkaa ja sitä kautta myöskin pieneltä osin parantaneet sitä pienituloisenkin eläkeläisen ostovoimaa.

16.10 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on toimillaan heikentänyt monen pienituloisen eläkeläisen asemaa. Lääkekorvauksia on heikennetty. Moni eläkeläinen pohtii, onko varaa ruokaan tai lääkkeisiin.

Mutta ministeri Mattila nosti esiin myös sen, että meillä on myös nuoria eläkeläisiä työkyvyttömyyseläkkeellä aivan liikaa ja moni heistä pystyisi tekemään työtä, jotakin toisenlaista työtä kuin sitä, mihin he ovat saaneet työkyvyttömyyseläkkeen, mutta he eivät uskalla tarttua työnteon mahdollisuuteen, koska he pelkäävät menettävänsä toimeentulonsa, pelkäävät menettävänsä eläkkeen. Onko hallitus selvittänyt asiaa, olisiko tulossa mitään muutosta tai parannusta, että työkyvyttömyyseläkettä voisi paremmin yhdistää työtuloihin, että voisi yhdistää tätä työtä ja sosiaaliturvaa ja antaa näin monelle nuorellekin eläkeläiselle parempia mahdollisuuksia? [Sari Sarkomaa: Tämäkin on työn alla!]

16.11 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äärimmäisen hyvä kysymys. On hallituksella meneillään hankkeita. Yksi on niin sanottu OTE-hanke, joka jatkaa Osku-työtä edellisten hallitusten ajalta, eli Osatyökykyisille tie työelämään -hanke, jonka puitteissa nimenomaan ollaan kehitetty niin sanottua li-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2018 vp

neaarista mallia, joka sovittaa yhteen eläkkeen ja työtulon järkevällä tavalla. Lisäksi meillä on meneillään osallistavan sosiaaliturvan hanke, ja voimme varmasti odottaa paljon myös siltä, kun valmistuu kansallinen tulorekisteri, jonne palkat ja eläkkeet tallentuvat reaaliaikaisesti. Se myös edesauttaa työn ja eläkkeen yhteensovittamista eli osa-aikatyön helpottamista.

16.12 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Moni pienituloisen eläkeläinen joutuu jo tänään, todellakin, valitsemaan esimerkiksi lääkkeiden ja ruuan välillä. Tämä tilanne voi pahentua, kun tulee hallituksen sote- ja maakuntauudistus — jos se menee läpi. Asiantuntijat ovat varoittaneet, että maakunnilla ei käytännössä ole muuta mahdollisuutta korjata talouttaan, kun ne joutuvat ahdinkoon, kuin asiakasmaksujen korottaminen. Asiantuntijat ovat varoittaneet, että korkeat asiakasmaksut voivat johtaa siihen tilanteeseen, että se valinnanvapaus, jota hallitus niin kovasti kehuu, on sellaista valinnanvapautta, että pienituloisen eläkeläinen, pienituloisen ihminen, joutuu valitsemaan, otanko sosiaali- ja terveyspalveluja vastaan vai ostanko ruokaa. Millä hallitus aikoo hoitaa asian niin, että sen paremmin asiakasmaksulaki kuin sote- ja maakuntauudistukseen ei johda tilanteeseen, jossa pienituloisen eläkeläinen tai muu pienituloisen joutuu valitsemaan sosiaali- ja terveyspalvelujen vastaanottamisen ja ruuan välillä?

16.13 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys on arvokas ja tärkeä. Kiitän mahdollisuudesta saada hälventää niitä pelkoja, jotka ovat liittyneet nimenomaan asiakasmaksujen korotuspaineisiin sote-maakuntauudistuksessa. Osana uudistusta hallitus on valmistellut asiakasmaksulain uudistuksen. Siinä itse asiassa kaikkein kriittisimpänä ja tärkeimpänä uudistuksen osana on nimenomaan pitkäaikaispalvelut koskien juuri vaikkapa vanhuksia, joiden maksukäytännöt ovat hyvin eriarvoisia ja kirjava riippuen kotikunnasta. Nyt nämä maksut ensinnäkin tuodaan määritelmänä ensimmäistä kertaa selkeämmin lain tasolle, niiden kriteerit yhtenäistetään, ja mikä tärkeintä, hallitus on sitoutunut siihen, että asiakasmaksuilla kerättävää kokonaispottia, joka on nykyisin noin 7 prosenttia kaikista palvelujemme rahoituksesta, ei ole pyrkimys nostaa tämän lainsäädännön kautta. Maakunnille ei asiakasmaksuista voi muodostua ikään kuin perälautaa tai takaporttia, jolla turvata palvelujen riittävyys [Puhemies koputtaa] ja niiden rahoitus. Siihen pitää maakuntien [Puhemies koputtaa] löytää muut keinot. Asiakasmaksuja ei voi korottaa.

16.14 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alinta eläkettä saavien toimeentulosta huolehtiminen on äärimmäisen tärkeä kysymys, ja tämän takiahan joitakin vuosia sitten perustettiin takuueläke ja siihen liittyen kerralla 100 euron korotus. Mutta tämä on aihe, josta ei pitäisi käydä huutokauppaa. [Antti Rinne pyytää vastauspuheenvuoroa] — Edustaja Rinne vappuna esitti, että tämä ehdottamamme korotus — mainitsin nimen tarkoituksella, jotta saatte puheenvuoron [Naurua] — tehtäisiin useiden vuosien aikana eli kaiketi noin kolmen vuoden aikana. Tämän aamun Helsingin Sanomissa sanoitte, että useiden vaalikausien aikana, eli se on noin yksitoista vuotta. Pääministeriehdokkaalta näin tärkeässä valtiontalouden kokonaisuuteen vaikuttavassa kysymyksessä toivoisi täsmällisyyttä, mikä on se tarkoitus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2018 vp

Mutta kysymys ministeri Mattilalle: toistakaa vielä, mitä hallitus on tehnyt alinta eläkettä saavien hyväksi, myös muualta tuleva, Yle-veron tarkistukset ja tämä kaikki, tämä kokonaisuus, joka on vaikuttanut heidän toimeentuloonsa.

16.15 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin, hallitus on nostanut takuueläkettä kolmeen otteeseen, ja nyt riihessä on päästy neuvotteluissa siihen, että pääsemme myös lääkekattoa laskemaan tulevaisuudessa.

Sen lisäksi meillä on perustulokokeilu, vaikka se ei suoraan näihin eläkkeisiin niin liitykään, [Eero Heinäluoma: Ei ollenkaan!] mutta uskon, että perustulokokeilu sinällään tuo meille positiivisia kokemuksia ja myöskin tietoa siitä, mihin suuntaan työelämää täytyy kehittää, koska työeläkkeitten kautta myöskin sitten se eläke kertyy.

Sen lisäksi mielestäni täytyy ottaa huomioon, että perusturva muodostuu myös palvelujärjestelmästä, siitä, että peruspalvelut toimivat, ja tämä hallitus ei ole myöskään valtionosuuksien kautta lähtenyt kuntien tilannetta heikentämään, ja se on uskoakseni ollut myös tukena tässä asiassa.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan yksi lisäkysymys ennen varsinaisen kysymyksen esittäjää.

16.16 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän päivän Yleisradion puoluegallup kertoi, että pääministerikisasta puheenjohtaja Rinteen ja puheenjohtaja Orpon välillä näyttää tämän päivän valossa tulevan erittäin tiukka. [Kokoomuksen ryhmästä: On siellä muitakin!] No, tämä on johtanut siihen, että puheenjohtaja Rinne on lähtenyt jo täysin laukalle, kuten vappupuheesta huomasimme. Mihin hän ehtii-kään vielä vaaleihin mennessä? [Välihuutoja]

Itse asiassa olisin kysynyt valtiovarainministeri Orpolta: kun SDP Rinteen johdolla on nyt esittänyt noin 1,5 miljardia euroa eläkeläisille, esitti kehysriihen yhteydessä vajaan miljardin euron pakettia, sen lisäksi sosiaaliturvamallia, joka eräiden arvioiden mukaan maksaa noin 6 miljardia, ja on torjunut kaikki säästöt, niin onko teillä valtiovarainministeriössä ollut kiinnostusta ja mahdollisuutta laskeskella, mihin kaikkeen nämä SDP:n rahat riittävätkään?

16.17 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kieltämättä viime päivien sosiaalidemokraattien lupauksista on tullut aikamoinen huoli. Siis jos tämä eläkelupaus kuitenkin sitten kokonaisuudessaan toteutuessaan on noin 1,5 miljardin luokkaa, yli miljardi joka tapauksessa, riippuu hieman laskentatavasta, jos se teidän eriarvoisuusohjelmanne oli 850 miljoonaa, sitten teillä on sosiaaliturvamalli, josta olisi mielenkiintoista nähdä ne teidän laskelmanne, nämä ovat aivan hirvittäviä summia, [Oikealta: Oho! — Välihuutoja vasemmalta] aivan hirvittäviä summia, kun me olemme kovalla työllä, raskailla päätöksillä saaneet velkaantumisen taittumaan, me olemme saaneet työllisyyden kasvuun. Te rahoittaisitte tätä verotusta kiristämällä, työn ja yrittämisen verotusta. Soraa rattaisiin talouskasvulle, työllisyydelle, sille, mistä meidän hyvinvointimme kasvaa. Ei meillä ole sen jälkeen varaa puhua palveluiden turvaamisesta tai eläkelupauksen pitämisestä, jos me missaamme tässä tilanteessa tämän talouskasvun ja sen, että meillä on mahdollisuus varautua 20-lukuun, jolloin meillä on aivan valtavat haasteet, valtavat julkiset menopaineet [Puhemies koputtaa] ihmisten ikääntymisen vuoksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 45/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Vielä alkuperäisen kysymyksen esittäjä, edustaja Rinne.

16.18 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On sinällään mielenkiintoista se, että kokoomus pitää laukalle lähtönä sitä, että haluaa pitää eläkeläisten toimeentulosta huolta. On sinällään käsittämätöntä, että pääministeri sanoo vastuuttomaksi sitä, että haluaa pitää pienituloisten eläkeläisten toimeentulosta huolta. [Välihuutoja oikealta]

Minun mielestäni, arvoisa puhemies, on vastuutonta ja moraalitonta se, että on valmis pienentämään eläkeläisten toimeentuloa, ei ole valmis korjaamaan eläkeläisten toimeentuloa. Arvoisa pääministeri Sipilä, ministeri Orpo, te olette avanneet valtion rahapussin ja jakaneet omille taustaryhmilleen metsälahjavähennyksen, miljoonaperintöjen veronkevennyksen ja apteekkarivähennyksen. Tämä on 200 miljoonan euron paukku vuositasolla, 200 miljoonaa euroa vuodessa vähentää valtion tuloja. Tähän teillä kyllä on ollut varaa, mutta kun on kyse ihmisten toimeentulon parantamisesta, teidän vastauksenne on, että ei ole varaa, ei ole rahaa. Arvoisa pääministeri Sipilä, miksi pienituloisten toimeentulon parantaminen maksaa liikaa mutta suurituloisille on aina varaa antaa rahaa?

16.20 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin totesin omassa ensimmäisessä puheenvuorossani, juuri tämän huolen vuoksi hallitus on korottanut niitä kaikkein pienimpiä, takuueläkkeellä olevien ihmisten eläkkeitä. [Antti Rinne: Se on eri asia!] Samoiten vähimmäispäivärahoja korotettiin viime kehysriihen päätöksillä.

Arvoisa edustaja Rinne, jos me laskemme nyt suurin piirteinkään nämä kaikki, mitä te olette täällä vastustaneet ja mitä te olette uusia esittäneet, niin suuruusluokassa palataan jälleen siihen 8—9 miljardin velan tekemiseen per vuosi. Eli tämän kyselytunninkin aikana tulee miljoona euroa julkiseen talouteen näillä puheilla lisää. Nyt me tarvitsemme vastuullisuutta ja me tarvitsemme myöskin sitä, että ihmisille tulee oikea, realistinen kuva siitä, mitä voidaan odottaa. Me emme ole vielä valtiontaloudessa tasapainossa, ja meillä on tulossa ne ikääntymisen huippuvuodet vasta noin 10 vuoden kuluttua, ja silloinkin meidän pitää pystyä [Puhemies: Aika!] palvelulupauksistamme pitämään kiinni.

Kysymyksen käsittely päättyi.